

МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА У ВИБОРІ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ — ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ БОЛОНСЬКОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ

Огнистий А.В.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Анотація. У статті подається опис навчальних дисциплін за вибором студента, анотації та вимоги до студентів, що стосуються знань і умінь. Розкривається необхідність та актуальність включення в навчальний процес навчальних дисциплін за вибором студента.

Ключові слова: фізичне виховання, студент, професійно-прикладна фізична підготовка, нетрадиційні види спорту, оздоровчий фітнес, бадмінтон.

Вступ. Виховання фахівців нової генерації, неможливе без структурної реформи системи вищої освіти, спрямованої на забезпечення підготовки спеціалістів за новими європейськими напрямками підготовки, мобільності, працевлаштування та конкурентоспроможності фахівців [1].

Аналіз наукових джерел виявив широкий інтерес зарубіжних та вітчизняних фахівців до означеної нами проблеми: Barblan A., 1999; Naug Guu, 2000; Ван дер Венде М.К., 2000; Долженко О.В., 2000; Журавський В.С., Згуровський М.З., 2003; Кремень В.Г., 2003; Степко М.Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В., Бабин І. І., 2003 і ін.

По новому у світлі приєднання до Болонської конвенції розглядаються питання підготовки нової плеяди фахівців фізичного виховання, знання і уміння яких повинні забезпечити конкурентоспроможність освіти на світовому ринку фізкультурно-оздоровчих послуг.

Не на останньому місці стоїть галузь фізичного виховання і спорту, яка повинна у нових економічних умовах забезпечити професійне становлення високоосвічених фахівців, а через них формування належного рівня здоров'я, високу продуктивність та цілий спектр рекреаційних і реабілітаційних заходів щодо населення незалежної України.

Метою дослідження є обґрунтування навчальних курсів за вибором у процесі підготовки фахівців з фізичного виховання.

Перед собою ми ставили наступні завдання:

1. Описати запропоновані навчальні курси за вибором у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу.

2. Виділити змістові модулі запропонованих предметів та розробити їх бальну систему оцінювання.

Основними методами дослідження виступали методи вивчення літературних джерел і документальних матеріалів та теоретичний аналіз і синтез.

Розкриття проблеми. З переходом на нову систему підготовки фахівців перед кафедрами, що здійснюють підготовку фахівців, постає нове завдання зі створення нових та модифікації вже існуючих навчальних планів до вимог, що висувуються Болонською конвенцією про загальний європейський освітній простір [2].

Узгодженість навчальних планів серед вузів партнерів, в тому числі і закордонних, ставить завдання перед навчальними закладами, факультетами, кафедрами щодо збільшення дисциплін самостійного вибору студента до 30% від загальної кількості предметів професійної підготовки. Такий підхід дасть змогу значно покращити рівень підготовленості фахівців, розширить їх професійні знання і уміння, дасть змогу реалізувати ідею індивідуального навчального плану студента, поставить на належний рівень роль індивідуального куратора.

Кафедрою фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка в контексті формування навчальних планів підготовки фахівців з фізичного виховання запропоновано цілий ряд нових навчальних дисциплін, що представлені в структурі професійної підготовки спеціалістів, як курси самостійного вибору студента. Ми пропонуємо включити до навчального плану наступні дисципліни: «сучасні фізкультурно-оздоровчі технології», «основи професійно-прикладної фізичної підготовки», «нетрадиційні види спорту», «оздоровчий фітнес», «основи гри у бадмінтон».

Першим кроком модифікації навчального процесу до європейських вимог є розробка загальної структури предмету.

Анотація

навчального курсу «Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології»

Курс «Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології» пропонується студентам в числі дисциплін

Структура навчального курсу: «Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології»
Лекції, практичні, індивідуальні: доцент, к.н. з ф.в. і. с. Огністий А.В.

Напрямок, освітньо-кваліфікаційний рівень	Організаційно-методична характеристика навчальної дисципліни						
	Академічна характеристика	Структура					Зміст
«Вчитель фізичної культури»	Рік навчання: 5	Кількість залікових кредитів та змістових модулів з них: 2 — (6+1) ЗМ Кількість годин: Лекції (теоретична підготовка): 18 год. Семинарські заняття: 18 год. Самостійна робота: 18 год. Індивідуальна робота: 18 год. Вид контролю: залік Система оцінювання: 100 бальна					Мета дисципліни «Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології» - послідовне формування професійної готовності фахівця відповідного рівня освіти. Модуль I Аудиторна робота (лекції, семінарські) ЗМ1. Теоретичний компонент навчального курсу ЗМ2. Методичний компонент навчального курсу Модуль II Індивідуальна робота (індивідуальні заняття) ЗМ1. Теоретичний компонент навчального курсу ЗМ2. Методичний компонент навчального курсу ЗМ3. ІНДЗ Модуль III Самостійна робота (самостійні заняття) ЗМ1. Теоретичний компонент навчального курсу ЗМ2. Методичний компонент навчального курсу
	Семестр: 10						
	Кількість тижнів навчання: 9						
	Кількість годин на тиждень: 4						
	Позиція за базовим навчальним планом: за вибором студента.						
Кількість ECTS кредитів: 2	Кількість балів за:						
Вид підсумкового контролю: залік	Модуль I		Модуль II			Модуль III	
	ЗМ1	ЗМ2	ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	ЗМ1	ЗМ2
	12	20	10	8	10	15	25
	100 балів						

за вибором і передбачає вивчення теорії і методики сучасної оздоровчої фізичної культури, оволодіння засобами сучасних фізкультурно-оздоровчих технологій, а також професійними навичками і вміннями, які необхідні для педагогічної і оздоровчо-організаційної роботи з дітьми та дорослими.

Курс складає собою самостійну, логічно завершену систему навчання, куди входять лекційні, практичні заняття, індивідуальна та самостійна робота студентів.

Студенти повинні:

Знати: Наукові основи сучасних фізкультурно-оздоровчих технологій, особливості впливу на стан здоров'я людей, що бажають користуватись сучасними фізкультурно-оздоровчими технологіями.

Уміти: Оцінити вплив на стан здоров'я людей, що бажають використовувати сучасні фізкультурно-оздоровчі технології, розробити фрагменти занять на основі окремих методик сучасних фізкультурно-оздоровчих технологій, проводити оцінку якості програм сучасних фізкультурно-оздоровчих технологій.

Анотація

навчального курсу «Основи професійно-прикладної фізичної підготовки»

Завдання навчального курсу полягає в тому, щоб розкрити методичні особливості: поповнення

й удосконалення індивідуального фонду рухових умінь, навичок і фізкультурно-освітніх знань, що сприяють освоєнню обраної професійної діяльності; інтенсифікувати розвиток професійно важливих фізичних і безпосередньо пов'язаних з ними здібностей, забезпечити стійкість підвищеного на цій основі рівня працездатності; підвищити ступінь резистентності організму стосовно несприятливих впливів умов середовища, в яких протікає трудова діяльність, сприяти збільшенню його адаптаційних можливостей, збереженню і зміцненню здоров'я; сприяти успішному виконанню загальних завдань, реалізованих у системі професійної підготовки кадрів, вихованню моральних, духовних, вольових та інших якостей, що характеризують цілеспрямованих, високоактивних членів суспільства, які творять його матеріальні і духовні цінності.

Ці завдання у кожному окремому випадку потрібно конкретизувати відповідно до специфіки професії й особливостям контингенту, що займаються. Закономірним є те, що ППФП може бути досить ефективною лише в органічному поєднанні з іншими складовими соціальної системи виховання в цілому. Першорядну роль у їх реалізації відіграє повноцінна загальна фізична підготовка. На базі створених нею передумов і будується спеціалізована ППФП.

Структура навчального курсу: «Основи професійно-прикладної фізичної підготовки»
Лекції, практичні, індивідуальні: доцент, к.н. з ф.в. і. с. Огнистий А.В.

Напря́м, освітньо-кваліфікаційний рівень	Організаційно-методична характеристика навчальної дисципліни						
	Академічна характеристика	Структура				Зміст	
«Вчитель фізичної культури»	Рік навчання: 5	Кількість залікових кредитів та змістових модулів з них: 1 — (6+1) ЗМ Кількість годин: 36 Лекції (теоретична підготовка): 8 год. Практичні заняття: 10 год. Самостійна робота: 9 год. Індивідуальна робота: 9 год. Вид контролю: залік Система оцінювання: 100 бальна				Мета дисципліни «Основи професійно-прикладної фізичної підготовки» — реалізується за наступними напрямками: набуття прикладних знань використання засобів фізичної культури і спорту в режимі праці і відпочинку з врахуванням умов праці, побуту і вікових особливостей; акцентоване виховання окремих фізичних і спеціальних якостей, особливо необхідних для високоякісної праці. Модуль I Аудиторна робота (лекції, семінарські) ЗМ1. Теоретичний компонент навчального курсу ЗМ2. Методичний компонент навчального курсу Модуль II Індивідуальна робота (індивідуальні заняття) ЗМ1. Теоретичний компонент навчального курсу ЗМ2. Методичний компонент навчального курсу Модуль III Самостійна робота (самостійні заняття) ЗМ1. Теоретичний компонент навчального курсу ЗМ2. Методичний компонент навчального курсу	
	Семестр: 9						
	Кількість тижнів навчання: 9						
	Кількість годин на тиждень: 4						
	Позиція за базовим навчальним планом: за вибором студента						
Кількість ECTS кредитів: 1	Кількість балів за:						
Вид підсумкового контролю: залік	Модуль I		Модуль II		Модуль III		
	ЗМ1	ЗМ2	ЗМ1	ЗМ2	ЗМ1	ЗМ2	
	35		25		40		
	100 балів						
Література:							
1. Баранов В.М. Физические упражнения в режиме труда. — К.: «Здоровья», 1978, 1978. — 184 с.							
2. Волков В.Л. Основи професійно-прикладної фізичної підготовки студентської молоді. — К.: Знання України, 2004. — 82 с.							
3. Ильин В. И. Профессионально-прикладная подготовка студентов. — М.: Высшая школа, 1978. — 328 с.							
4. Канішевський С.М. Науково-методичні та організаційні основи фізичного самоудосконалення студентства: Видання друге, стереотипне. — К.: ІЗМН, 1999. — 270 с.							
5. Краснов В.П., Поляков Н.Д. Профессионально-прикладная физическая подготовка. Метод реком. — К.: УСХА, 1981. — 48 с.							
6. Огнистий А.В., Кривокульський О.І., Огніста К.М. Основи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів гуманітарного профілю. Методичні рекомендації. — Тернопіль: ТНПУ, 2005. — 44 с.							
7. Раевский Р.Т. Профессионально-прикладная подготовка студентов технических вузов. — М.: ФиС, 1985. — 213 с.							

Студенти повинні:

Знати: фізичні вправи для підвищення працездатності; засоби і методи спрямованого формування професійно значущих рухових навичок, стійкості до професійних захворювань, професійно важливих фізичних і психічних якостей.

Уміти: складати комплекси вправ для корекції професійних навантажень різних напрямів професійної діяльності людини (за вибором студента); комплекси фізичних вправ професійно-відновлювальної спрямованості для різних напрямів професійної діяльності людини.

Структура навчального курсу: «Нетрадиційні види спорту»
Лекції, семінарські, індивідуальні: доцент, к.н. з ф.в. і. с. Огнистий А.В.

Напрямок, освітньо-кваліфікаційний рівень	Організаційно-методична характеристика навчальної дисципліни						
	Академічна характеристика	Структура				Зміст	
Зі спеціальності № 6.010100 «магістр педагогічної освіти»	Рік навчання: 1	Кількість залікових кредитів та змістових модулів з них: 1 — (6+1) ЗМ Кількість годин: 36 Лекції (теоретична підготовка): 8 год. Практичні заняття: 10 год. Самостійна робота: 9 год. Індивідуальна робота: 9 год. Вид контролю: залік Система оцінювання: 100 балів				Мета дисципліни «Нетрадиційні види спорту» - реалізується за наступними напрямками: ознайомлення магістрантів з нетрадиційними видами спорту; розкриття особливостей використання у практиці фізичного виховання населення елементів нетрадиційних видів спорту; освітня мета магістрів, як фахівців з науковим ступенем. Модуль I. Аудиторна робота (лекції, семінарські) ЗМ1. Теоретичний компонент навчального курсу ЗМ2. Методичний компонент навчального курсу Модуль II. Індивідуальна робота (індивідуальні заняття) ЗМ1. Теоретичний компонент навчального курсу ЗМ2. Методичний компонент навчального курсу Модуль III. Самостійна робота (самостійні заняття) ЗМ1. Теоретичний компонент навчального курсу ЗМ2. Методичний компонент навчального курсу	
	Семестр: 1						
	Кількість тижнів навчання: 9						
	Кількість годин на тиждень: 4						
	Позиція за базовим навчальним планом: за вибором магістра						
	Кількість ECTS кредитів: 1						
Вид підсумкового контролю: залік	Кількість балів за:						
	Модуль I		Модуль II		Модуль III		
	ЗМ1	ЗМ2	ЗМ1	ЗМ2	ЗМ1	ЗМ2	
	35		25		40		
	100 балів						
<ol style="list-style-type: none"> 1. Энциклопедия экстремального спорта. — М. «Эксмо-пресс», 2002. — 254 с. 2. Большая энциклопедия спорта. — CD-ROM. — ТОВ «Мультитрейд», 2004 р. 3. Экстремальные виды спорта. - CD-ROM. — ТОВ «НМЛ-ТРЕЙД», 2005 р. 4. Энциклопедия экстремальный спорт. — CD-ROM. — ТОВ «Мультитрейд», 2003 р. 							

*Анотація
навчального курсу «Нетрадиційні
види спорту»*

Завдання навчального курсу полягає в тому, щоб розкрити методичні особливості: поповнення й удосконалення індивідуального фонду рухових умінь, навичок і фізкультурно-освітніх знань, що сприяють оздоровленню організму, раціональному проведенню часу, здоровому способу життя; інтенсифікувати розвиток основних фізичних здібностей, забезпечити стійкість підвищеного на цій основі рівня працездатності; підвищити ступінь резистентності організму стосовно несприятливих впливів умов середовища, сприяти збільшенню його адаптаційних можливостей, збереженню і зміцненню здоров'я; сприяти успішному виконанню життєво необхідних завдань, реалізованих у системі моральних, духовних, вольових та інших

якостей, що характеризують цілеспрямованих, високоактивних членів суспільства, які творять його матеріальні і духовні цінності.

Ці завдання у кожному окремому випадку потрібно конкретизувати відповідно до специфіки виду спорту й особливостям контингенту, що займаються. Закономірним є те, що заняття нетрадиційними видами спорту можуть бути досить ефективними лише в органічному поєднанні з іншими складовими соціальної системи виховання в цілому.

Студенти повинні:

Знати: загальні характеристики нетрадиційних видів спорту, обладнання, інвентар та одяг, особливості техніки виконання основних рухів одного з видів спорту.

Уміти: презентувати окремий вид спорту на загал з метою пропаганди здорового способу життя та раціонального використання вільного часу.

Опис навчальної дисципліни: «Основи гри у бадмінтон»

Лекції, практичні, індивідуальні:

доцент, к.н. з ф.в. і. с. Огниста К.М., доцент, к.н. з ф.в. і. с. Огнистий А.В.

Напрямок, освітньо-кваліфікаційний рівень	Організаційно-методична характеристика навчальної дисципліни						
	Академічна характеристика	Структура				Зміст	
Зі спеціальності № 6.010100 «бакалавр педагогічної освіти»	Рік навчання: 4	Кількість залікових кредитів та змістових модулів з них: 1 — (6+1) ЗМ Кількість годин: 58 Лекції (теоретична підготовка): 6 год. Практичні заняття: 20 год. Самостійна робота: 14 год. Індивідуальна робота: 14 год. Вид контролю: залік Система оцінювання: 100 балів				Мета дисципліни “ Основи гри у бадмінтон » — навчальний курс пропонується студентам в числі дисциплін за вибором і передбачає вивчення теорії і методики гри у бадмінтон, оволодіння засобами, які входять в арсенал бадмінтону, а також професійними навичками і уміннями, які необхідні для педагогічної організаційної роботи з дітьми та дорослими. Модуль I. Аудиторна робота (лекції, семінарські) ЗМ1. Теоретичний компонент навчального курсу ЗМ2. Методичний компонент навчального курсу Модуль II Індивідуальна робота (індивідуальні заняття) ЗМ1. Теоретичний компонент навчального курсу ЗМ2. Методичний компонент навчального курсу Модуль III Самостійна робота (самостійні заняття) ЗМ1. Теоретичний компонент навчального курсу ЗМ2. Методичний компонент навчального курсу	
	Семестр: 8						
	Кількість тижнів навчання: 9						
	Кількість годин на тиждень: 2						
	Позиція за базовим навчальним планом: за вибором студента						
Кількість ECTS кредитів: 1,5	Кількість балів за:						
Вид підсумкового контролю: залік	Модуль I		Модуль II		Модуль III		
	ЗМ1	ЗМ2	ЗМ1	ЗМ2	ЗМ1	ЗМ2	
	35		25		40		
	100 балів						
Література: Огниста К.М. Бадмінтон (основи гри). — Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2006. — 116 с. Лепешкин В.А. Бадмінтон для всех. — Ростов н/Д: Феникс, 2007. — 109 с.							

Анотація

навчального курсу «Основи гри у бадмінтон»

Курс «Основи гри у бадмінтон» пропонується студентам в числі дисциплін за вибором і передбачає вивчення теорії і методики гри у бадмінтон, оволодіння засобами, які входять в арсенал бадмінтону, а також професійними навичками і уміннями, які необхідні для педагогічної організаційної роботи з дітьми та дорослими.

Навчальним курсом передбачається вирішення наступних задач:

1. Оволодіти матеріалом курсу.
2. Виконати нормативні вимоги з практичного матеріалу.
3. Оволодіти методикою проведення занять з бадмінтону.

Студенти повинні:

Знати: основи техніки гри в бадмінтон. Розмітку, розміри майданчика, інвентар (ракетки, вола-

ни), спортивна форма. Основи тактики. Особливості тактики одиночних, парних та змішаних ігор. Особливості гри із суперниками різного зросту, статі, тактики гри. Правила змагань з бадмінтону. Організацію та суддівство змагань з бадмінтону.

Уміти: тримати ракетку і волан різними способами. Вибирати місце на майданчику. Пересуватись по майданчику. Виконувати подачі (високу, високу атакуючу, плоску, коротку). Володіти прийомом вола-на після подачі та організувати контратаку після подачі. Виконувати удари (високий атакуючий удар, короткий швидкий, короткий м'який, бекхенд, смеш, блокуючий, удар, короткий близький удар, відкидка, перевід, плоский удар, підставка) та володіти способами їх відбиття.

Анотація

навчального курсу «Оздоровчий фітнес»

Курс «Оздоровчий фітнес» пропонується студентам в числі дисциплін за вибором і передбачає

вивчення теорії і методики оздоровчого фітнесу, оволодіння засобами оздоровлення через фітнес, а також професійними навичками і уміннями, які необхідні для педагогічної і організаційної роботи з дітьми та дорослими.

Методичну основу курсу складають матеріали лекцій і семінарів Американського коледжу спортивної медицини.

Студенти повинні:

Знати: наукові основи рухової активності і фітнесу. Особливості оцінки стану здоров'я людей, що бажають займатись фітнесом. Базові поняття оздоровчого фітнесу. Особливості програмування фітнес занять. Основи адміністрування занять оздоровчим фітнесом.

Уміти: оцінити стан здоров'я людей, що бажають займатись оздоровчим фітнесом. Розрахувати витрати енергії при різних видах діяльності. Розробити програми відмови від куріння, вживання алкоголю, зниження надлишкової ваги, послаблення стресу. Розробляти фітнес-програми ходьби, бігу, їзди на велосипеді, спортивних і рухливих ігор, вправ під музику, стрибків на скакалці, водні види активності. Проводити оцінку якості фітнес програм.

Запропоновані нами навчальні курси складають собою самостійну, логічно завершену систему навчання, куди входять лекційні, практичні заняття та індивідуальна та самостійна робота студентів.

В лекційному курсі студентам викладаються найбільш важливі в пізнавальному і практичному відношенні теоретичні відомості.

Практичні заняття проводяться із застосуванням сучасних освітніх технологій і спрямовані на:

- навчальну форму зв'язку теоретичного розділу з практикою;
- вивчення і удосконалення використання здобутих знань на практиці, засвоєння термінології;

- оволодіння методами, методичними прийомами навчання.

Індивідуальна та самостійна робота складається з індивідуальних та групових завдань. Подібні завдання передбачають: розвиток рухових здібностей, оволодіння термінологією, методикою навчання, підготовкою до проведення окремих частин заняття і заняття в цілому, підготовкою та ведення документації.

Висновок. Перехід національної освітньої системи на рейки європейської вимагає переосмислення ключових положень формування змісту навчальних предметів та технологій їх оцінювання. Старий принцип — чим більше, тим краще, — як вважає Кенет Купер, — викликає серйозні сумніви, якщо він співпадає з голодуванням або марафонськими пробігами. Якщо ви будете пробігати більше 5 км п'ять разів на тиждень, то ви пробіжите до чого завгодно, тільки не до здоров'я. Тому варіативна частина навчального плану підготовки фахівців з фізичного виховання повинна містити перелік навчальних курсів за вибором через які студент вищого навчального закладу повинен формуватися у відповідності до майбутньої професійної діяльності.

Список літератури

1. Журавський В.С., Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. — К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2003. — 200 с.
2. *Матеріали* науково-практичного семінару «Кредитно-модульна система підготовки фахівців у контексті Болонської декларації». — Львів: Вид-во «Львівська політехніка», 21-23 листопада 2003. — 111 с.

Надійшла до редакції 10.10.2008 р.

Огнистый А.В. Мобильность студента в выборе учебных курсов — залог качественной подготовки специалистов в условиях Болонской декларации.

В статье подается описание учебных дисциплин за выбором студента, аннотации и требования к студентам, которые касаются знаний и умений. Раскрывается необходимость и актуальность включения в учебный процесс учебных дисциплин за выбором студента.

Ключевые слова: физическое воспитание, студент, профессионально-прикладная физическая подготовка, нетрадиционные виды спорта, оздоровительный фитнес, бадминтон.

Ognisty A.V. Student's mobility in choosing of educational courses is the basis of high-quality preparation of specialists according to bologna declaration.

In the article description of educational disciplines is given after the choice of student, lemmatas and requirements to the students which touch knowledges and abilities. A necessity and actuality of plugging in the educational process of educational disciplines opens up after the choice of student.

Keywords: physical education, student, professionally the applied physical preparation, untraditional types of sport, health fitness, badminton.